

Inledning

Parallellt med framtagandet av vattentjänstplanen behöver behovet av en miljöbedömning undersökas. I detta dokument redovisas processen, relevanta lagtexter och resultatet av arbetet, där vi slutligen konstaterar att planen inte medför betydande miljöpåverkan och att en strategisk miljöbedömning därmed inte behöver genomföras.

Sammanfattning av vattentjänstplanen

Kungsör kommuns vattentjänstplan innehåller en nulägesredogörelse för den allmänna försörjningen av vattentjänster i enlighet med Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. Vattentjänstplanen hanterar därmed såväl dricksvatten som spillvatten och dagvatten. I planen görs även en bedömning av påverkan på vattentjänsterna vid kraftiga regn och höga vattenstånd och framtida behov av förändrade verksamhetsområden. Slutligen redovisar vattentjänstplanen även åtgärder som behöver vidtas för att säkra funktionen av den allmänna VA-anläggningen och försörjningen av vattentjänsterna. Åtgärderna i vattentjänstplanen anger vad som behöver göras men fastslår inte hur, det vill säga teknisk lösning eller eventuellt markanspråk. Det utreds vidare i respektive åtgärdsprojekt.

Kungsör kommuns vattentjänstplan är framtagen av en arbetsgrupp bestående av representanter från utvecklingsenheten och kommunens VA-huvudman, Kungsörs Vatten AB.

Processbeskrivning och lagrum

Figuren nedan är hämtad från Naturvårdsverkets handledning för strategiska miljöbedömningar (<https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/strategisk-miljobedomning>, 2023-04-19) och sammanfattar processen som genomförts parallellt med framtagandet av vattentjänstplanen för att tillgodose befintliga lagkrav. Den röda numreringen i figuren representerar de bedömningar som gjorts och redovisas nedan i respektive steg.

Steg 1 och 2 i figuren

Steg 1: Upprättas planen av myndighet/kommun och krävs den i lag/författning?

Miljöbalkens 6 kap. om miljöbedömningar anger i 3 § att:

Strategiska miljöbedömningar för planer och program

3 § En myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Skyldigheten gäller inte

1. planer och program som endast syftar till att tjäna totalförsvaret eller räddningstjänsten, och
2. finansiella eller budgetära planer och program.

Lag (2017:955).

Slutsats steg 1: JA, vattentjänstplanen faller under sådana planer som anges i 3 § för vilka miljöbedömning ska göras om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Vattentjänstplanen är reglerad i Lag om allmänna vattentjänster och tas fram av kommunen.

Steg 2: Är det en plan för totalförvar, finansiell plan eller en plan för räddningstjänsten?

Slutsats steg 2: NEJ, vattentjänstplanen omfattas inte av undantagen som anges i 3 § ovan.

Steg 3 i figuren

Steg 3: Kan genomförandet av planen/programmet omfatta verksamhet/åtgärd som kräver Natura 2000-tillstånd enligt 7 kap. 2 § miljöbalken.

Miljöbalkens 7 kap. om skydd av områden anger i 2 § att:

Nationalpark

2 § Ett mark- eller vattenområde som tillhör staten får efter riksdagens medgivande av regeringen förklaras som nationalpark i syfte att bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick.

Slutsats steg 3: NEJ, vattentjänstplanen omfattar inte Natura 2000-områden eller andra områden som avses i 2 §.

Steg 4 i figuren

Steg 4: Är planen/programmet någon av de som listas i 2 § 2.p a-i miljöbedömningsförordningen?

Miljöbedömningsförordningens 2 § punkt 1 och 2 anger att:

Planer och program som ska eller inte ska antas medföra en betydande miljöpåverkan

2 § En betydande miljöpåverkan ska antas enligt 6 kap. 3 § första stycket miljöbalken, om

1. genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan komma att omfatta en verksamhet eller åtgärd som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, eller
2. planen, programmet eller ändringen anger förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till denna förordning och är
 - a) ett åtgärdsprogram enligt 5 kap. 8 § miljöbalken,
 - b) en avfallsplan enligt 15 kap. 41 § miljöbalken eller enligt 9 kap. 11 § avfallsförordningen (2020:614),
 - c) en översiktsplan enligt 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900),
 - d) en regionplan enligt 7 kap. plan- och bygglagen,
 - e) en plan för tillförsel, distribution och användning av energi enligt lagen (1977:439) om kommunal energiplanering,
 - f) en länsplan enligt förordningen (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur,
 - g) en havsplan enligt havsplaneringsförordningen (2015:400),
 - h) en plan för moderna miljövillkor enligt 11 kap. 28 § miljöbalken, eller
 - i) en annan plan eller ett annat program som avser jord- eller skogsbruk, fiske, energi, industri, transporter, regional utveckling, avfallshantering, vattenförvaltning, telekommunikationer, turism, fysisk planering eller markanvändning. Förordning (2020:694).

Punkt 1 ovan är inte relevant då inga Natura 2000-områden berörs av planen.

Slutsats steg 4: JA, vattentjänstplanen faller under de planer som tas upp under ”i)” p.2.

Steg 5 i figuren

Steg 5: Anger planen/programmet förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till miljöbedömningsförordningen?

6 § eller bilagan till miljöbedömningsförordningen tar upp flera verksamheter och åtgärder som berör vattentjänstplanens ämnesområde. Till exempel listas här infrastrukturprojekt (bilagan, p.10) med hög relevans:

10. Infrastrukturprojekt som avser
- a) anläggning av industriområden,
 - b) tätortsbebyggelse, inklusive byggande av shoppingcentrum och parkeringsplatser,
 - c) byggande av järnvägar, omlastningsstationer eller terminaler för kombinerad trafik,
 - d) anläggning av flygfält,
 - e) byggande av vägar, hamnar eller hamnanläggningar, inklusive fiskehamnar,
 - f) anläggning av inre vattenvägar eller anläggningar för reglering av vattenflöden,
 - g) dammar och andra fördämningar eller vattenmagasin för långvarigt bruk,
 - h) spårvägar, upphöjda eller underjordiska järnvägar, hängbanor eller liknande banor av speciell typ som endast eller i huvudsak används för passagerartransport,
 - i) byggande av rörledningar för gas eller olja,
 - j) anläggning av vattenledningar över långa avstånd,
 - k) kustanläggningar för att bekämpa erosion eller havsanläggningar i form av vallar, pিরer, vågbrytare eller andra anläggningar för skydd mot havet eller andra havsanläggningar varigenom kustlinjen kan ändras (andra verksamheter och åtgärder än sådana som avser underhåll eller återuppbyggnad av anläggningar),
 - l) system för utvinning av grundvatten eller konstgjord grundvattenbildning, eller
 - m) anläggningar för överledning av vatten mellan avrinningsområden.

Slutsats steg 5: NEJ, Vattentjänstplanen kan förvisso identifiera behov av att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till miljöbedömningsförordningen men anger inte förutsättningarna för att bedriva verksamheten eller vidta åtgärder. Vattentjänstplanens befintliga upplägg hanterar vad som behöver göras men inte hur åtgärder ska genomföras (teknisk lösning) eller vilket eventuellt markanspråk (var) åtgärder kan komma att krävas. Det får efterföljande utredningsarbete hantera.

I och med slutsatsen i steg 5 konstateras att en betydande miljöpåverkan med anledning av planen inte kan förutsättas men att det krävs en undersökning (enligt miljöbalkens 6 kap. 5 §, nedan) för att fastslå om behov av strategisk miljöbedömning krävs.

Att undersöka om en betydande miljöpåverkan kan antas

5 § En myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska undersöka om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, om

1. frågan om betydande miljöpåverkan inte är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 4 §, eller
2. planen, programmet eller ändringen inte omfattas av undantaget i 3 § andra stycket. *Lag (2017:955).*

Undersökning om betydande miljöpåverkan kan antas

För att utreda om planen antas medföra betydande miljöpåverkan görs en undersökning. Vad en undersökning innebär framgår av miljöbalkens 6 kap. 6 §:

6 § Undersökningen ska innebära att myndigheten eller kommunen

1. identifierar omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan, och
2. samråder i frågan om betydande miljöpåverkan med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet, om myndigheten eller kommunen inte redan i identifieringen kommer fram till att en strategisk miljöbedömning ska göras.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om sådana omständigheter som avses i första stycket 1. *Lag (2017:955)*.

Om undersökningen visar att planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan behöver en miljökonsekvensbeskrivning (strategisk miljöbedömning) tas fram och antas parallellt med planen. Undersökningen ska generera ett beslutsunderlag men den bidrar samtidigt till kunskap som kan vara användbar i det fortsatta arbetet med planen samt med miljöbedömningen i de fall en sådan ska göras. En viktig del av undersökningen är att ta reda på hur olika typer av miljöeffekter samspelar med varandra för att få en tydligare uppfattning om eventuell betydande miljöpåverkan.

Om undersökningen visar att planen inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan behöver ingen strategisk miljöbedömning tas fram.

Metod för Undersökning

Undersökningen har utgått ifrån 5 § miljöbedömningsförordningen där det tydliggörs vad undersökningen skall utgå ifrån vid bedömning av om planen eller programmets genomförande kan antas ge upphov till betydande miljöpåverkan

Att undersöka om genomförandet av en plan eller ett program kan antas medföra en betydande miljöpåverkan

5 § Vid en undersökning enligt 6 kap. 6 § miljöbalken ska identifieringen av omständigheter som i det enskilda fallet talar för eller emot en betydande miljöpåverkan utgå ifrån

1. i vilken utsträckning planen, programmet eller ändringen
 - a) anger förutsättningar för verksamheter eller åtgärder när det gäller lokalisering, typ av verksamhet, storlek eller driftsförhållanden eller genom att fördela resurser,
 - b) har betydelse för de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför,
 - c) har betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integreringen av miljöaspekter i övrigt, eller
 - d) har betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen,
2. miljöproblem som är relevanta för planen, programmet eller ändringen,
3. de sannolika miljöeffekternas och det påverkade områdets utmärkande egenskaper,
4. i vilken utsträckning det går att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna,
5. miljöeffekternas gränsöverskridande egenskaper,
6. miljöeffekternas omfattning,
7. riskerna för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor eller andra omständigheter,
8. det påverkade områdets betydelse och sårbarhet på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljö kvalitetsnormer, dess kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen, och
9. påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt.

En checklista har upprättats och använts som hjälp i arbetet med bedömningen för att tydliggöra vilka aspekter som särskilt har bedömts i undersökningen.

Checklista

Vid "ja" på följande 3 frågor innebär planen alltid en betydande miljöpåverkan och en strategisk miljöbedömning krävs.	Ja	Nej
Påverkar planen ett Natura 2000-område så att tillstånd krävs enligt MB 7 kap 28a §?		Nej
Anger planen/programmet förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till miljöbedömningsförordningen?		Nej
Innebär planens genomförande betydande miljöpåverkan? (Ställningstagande utifrån checklistan nedan)		Nej

	Bedömd påverkan			Kommentar
	Negativ	Ingen	Positiv	
Övergripande bedömningsområden				
Globala mål, Agenda 2030			X	Vattentjänstplanen ska bidra till att säkerställa kommunens vattentjänster, vilket bidrar till måluppfyllelse av mål 6, "rent vatten och sanitet för alla".
Nationella miljömål		X		Ingen direkt påverkan men eventuellt liten potentiell positiv påverkan om åtgärder för att förhindra översvämning av allmänna

				VA-anläggningen utformas på ett sätt som främjar de nationella målen. Detta är oklart i dagsläget.
Regionala miljömål		X		Ingen påverkan.
Nationella planer		X		Ingen påverkan.
Regionala planer		X		Ingen påverkan.
Översiktsplan		X		Ingen påverkan.
Övriga kommunala policys, planer och program		X		Vattentjänstplanen bedöms inte påverka, men har vissa kopplingar, till kommunens VA-plan och Dagvattenpolicy. Till exempel är VA-planens syfte att skapa hållbar vattenhantering vilket är samma syfte som vattentjänstplanen har.
Riksentressen		X		Ingen direkt påverkan. Inga åtgärder föreslås som påverkar riksentressen.
Kulturvärden		X		Ingen direkt påverkan. Inga åtgärder föreslås som påverkar kulturella värden.
Naturvärden		X		Ingen direkt påverkan. Men, beroende på hur åtgärder genomförs/utformas kan naturvärden stärkas eller försämrats.
Sociala värden och rekreation		X		Eventuell liten positiv påverkan på sociala värden genom att säkra vattentjänsterna som utgör en viktig grund för ett civiliserat samhälle. Men, påverkan är liten och sekundär och kan därför anses vara försumbar.
Materiella värden		X		Ingen direkt påverkan men åtgärder till följd av planen kan skydda tekniska installationer (som har materiella värden) i den allmänna VA-anläggningen. Skyddet medför dock också en kostnad att upprätta. Så påverkan bedöms vara neutral.
Risker för människors hälsa eller för miljön			X	Riskerna bedöms minska något genom att säkra vattentjänsterna.
Ekosystemtjänster		X		Ingen direkt påverkan. Men, beroende på hur åtgärder genomförs/utformas kan ekosystemtjänster stärkas eller försämrats.
Vatten (yt- och grundvattenkvalitet)		X		Vattentjänstplanen syftar till att säkra dagvattenhanteringen. Men, hanteringen (som måste ta hänsyn till att skydda såväl recipienten från föroreningar och bebyggelsen från översvämning) bedöms både kunna öka och minska belastningen på recipienten under skyfallssituationer. Så, den totala bedömningen blir ingen påverkan.
Luft		X		Ingen påverkan.
Mark		X		Eventuella behov av markanspråk kan uppkomma vid genomförande av vattentjänstplanen, men inga konkreta anspråk görs i dagsläget. Vattentjänstplanen bedöms inte påverka markens kvalitet.
Klimatförhållanden (lokalt)		X		Ingen påverkan.
Behöver ytterligare undersökningar/analyser genomföras				Nej

Sammanvägd bedömning och förslag till fortsatt arbete (steg 6 i figuren)

Planen bedöms, med stöd av ovanstående checklista, inte antas medföra betydande miljöpåverkan vilket medför att ingen miljöbedömning kommer att upprättas. Planen väntas ge vissa positiva effekter kopplat till att trygga vattentjänsterna och till att lokalt minska risken för översvämning

Angående samråd om ställningstagande

Kommunens ställningstagande om att planen inte antas medföra betydande miljöpåverkan redovisas i samrådsmaterialet till vattentjänstplanen (detta dokument). Samrådet gällande undersökningen om huruvida vattentjänstplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan ingår således i samrådet av vattentjänstplanen, vilket stämts av med Länsstyrelsen.

Beslut

Enligt miljöbalkens 6 kap. 7 § framgår det att:

Beslut i frågan om miljöpåverkan

7 § Myndigheten eller kommunen ska efter undersökningen i ett särskilt beslut avgöra om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Beslutet ska redovisa de omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan.

Beslutet ska göras tillgängligt för allmänheten. *Lag (2017:955)*.

8 § Beslutet om huruvida genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan får inte överklagas särskilt. *Lag (2017:955)*.

Beslut som följer kommunens ställningstagande om att planen inte antas medföra betydande miljöpåverkan tas av kommunfullmäktige i samband med antagandet av planen, då detta ställningstagande kommer ligga som en bilaga till planen vid antagande.

Ansvariga handläggare Kungsörs kommun

Christian Roos

VA-chef, Kungsörs Vatten AB

Stefan Lejerdahl

Utvecklingsstrateg

Theres Andersson

Miljöstrateg

Kristofer Agdahl

Planarkitekt, Kungsörs KommunTeknik AB